

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre	2 frt	

Felolós szerkesztő:
BÁTHORY ENDRE.
Főmunkatársak:
Dr. WOLKENBERG ALAJOS és LENGYEL JÓZSEF
A lap kiadója: A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőség és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Doák-tér 29. sz.)

Hirdetések jutányos árba vételnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Schlauch Lőrincz dr.

Egy híres festőről olvastam, hogy szemében könnyel, ajkán imával festette le a lelke előtt lebegő eszményt, — én is a meghatottságtól szinte könnyezve s ajkammal százezrek imáiba vegyülő fohászt rebegve rajzolom azt a képet, melyet képzelmem maga elé varázsol.

Biboros talárban, válla körül hermelinnel, virággal hintett uton, illatár és a tisztelgő katonaság tiszta aczéljáról visszaragyogó fényözöntől mintegy megdicsőülten halad Nagy-Várad agg főpapja az Ur hajlékába. A megszentelt zene, a költészet dallama fölesendül, midőn belép... az anyák hosannát kiáltanak felé, meghajlik előtte büszke feje a férfinak, s az agg reszketve emeli fel hozzá vigaszt kereső tekintetét. S ő megy egyenesen a tündériesen feldiszitett oltárhoz; hova ezelőtt 50 évvel az ifjuság lelkesedésével s az ismeretlen jövő álmával lépett, ott ma az érett kor borostyánjával, ősz fürtökkel és egy átküzdött hosszú élet tapasztalataival borul le a biboros.

Gondoltad-e ezelőtt 50 évvel, hogy ily fényes lesz a pálya, melyet megfutottál?... Sejtetted-e, álmodtad-e hogy eléred, s ennyi tisztelet és szeretettől környezve jutsz arra a legmagasabb polezra, melyet magyar pap elérhet?...

De ime egy pillanatra eltűnik a biboros elől a pompa, el mintegy az egész föld, megszenteli az ötvenedik évet, megköszöni Istenének a hosszú élet kegyelmét és beszámol tetteivel, miközben előtörnek szívéből a hymnus szavai: „Könyörülj rajtam Istenem, amint reméltem tőled.” Ez a megalázódás és beszámolás teszi ezt az ünnepet páratlanul magasztossá és költőivé.

Uram, a mi Közted és szolgálád közt történik e pillanatban, az oly szent, oly titokszerű, hogy abba bűn volna megkísérteni a beavatkozást. De mi beszámolunk azzal, a mit tőle nyertünk, felsoroljuk röviden azokat, melyeket Te általa műveltél néped érdekében.

* * *

Azt tartják, a mai Magyarország nem éli azon világtörténelmi küzdelmek korszakát, melyek minden erőt a végletekig fokoznak, mérhetlen fontosságú izgalmai minden lelket igénybe vesznek, a szókat eselekedetekké, a tetteket eseményekké fokozzák.

De ha nem érkezett is meg a küzdelem, az átalakulás napja, itt a munka, a lázas tevékenység ideje, „ujabbkori eszmefordulatunknak hasonlíthatatlanul na-

gyobb fontosságú momentuma a francia forradalomnál” — mondja e század legnagyobb bölesésze.

Az eszmeáramlatoknak senki és semmiféle intézmény nem állhat ellen, mert azok a fejlődő emberiség természetes produktumai. Lenyesni az eszmék fattyu hajtásait, előkészíteni számukra a talajt, de felállítani ama védgátakat, melyek megakadályozzák rombolásukat, megvilágítani bennök azt, a mi üdvös, összhangzatba hozni az egyház örök igazságaival s a szónoklat varázsával feltüntetni, a mi vészthozó a magyar jellemre és a szeretett hazára, meggyőzni a nemzetet arról, hogy valláserkölesös alap nélkül nincs haladás, csak süllyedés, — nincs építés csak rombolás, védeni az egyéni és vallási szabadságot az állami onnipotenciával szemben, — ezt a feladatot jelölte ki az isteni gondviselés dr. Schlauch számára kiváló tehetségei és rátermettségénél fogva.

És ezt a feladatot a biboros főpap — talán nagyon is erőtlen kifejezést használunk — szerenésesen oldotta meg. Hivatásának fontossága s az eszmék szépsége megihlették lángeszét, beszédei sokszor jóslatként megrázzák az embert, s hangja több emberöltőn végigcsengő érczet nyert. Elég utalnunk a természettudósok gyűlésén, az egyházpolitika ellen a főrendiházban, avagy most legutóbb a magyar ifjuság kongresszusán tartott beszédeire. Kit nem lep meg a forma művészi kezelése, az eszmék mélysége, — kit nem ragad magával az igazság ihlete?... Tisztán politikai beszédeit minő államférfiúi bölesesség jellemzi, s a nemzet szükségleteinek és aspirációinak mily alapos ismerete!... És különös!... Ékesszólását a idő nem törli meg, ellenkezőleg, miként a mantuai Hattyu, úgy ő is élete alkonya felé adja a legszebb, legfelségesebb hangokat.

De Schlauch kardinalis nemesak a szó, hanem egyuttal a tett embere. Elvei éltetik, s épen azért ékeződik ez az élet mélyen a haza szívébe. Megalkotta a „Szent László Társulat”-ot, hogy védje a magyart külföldön is. Támogatta a „Széchenyi-Társulat”-ot, hazatelepítette a csángók nagy részét, hogy izmosítsa itt bent a magyar fajt és jellemet. Fejlesztette a pap- és tanítóképzést, hogy a vallásosan művelt lelkek megértsék koruk irányzatában, ami üdvös, s vallásosságukból erőt merítve gátat vethessenek a téves irányzatoknak. Kiváló gondot fordított a népiskolákra, hogy a magyart ezer évig fenntartó keresztény erkölcsöket

megszilárdíthassa a nép lelkében. Maecenas volt a magyar tudósok és művészeknek, s különösen támogatta az ifju tehetségeket, hogy azok jó gyümölcsöket érleljenek a haza számára.

A sastól meg van tagadva a galamb tekintete, mondja egy híres bölcész. Az izmos, bonczoló ész rendesen kemény szívvvel, vagy legalább érdes modorral párosul. Ámde dr. Schlauch szerencsés kivétel.

Előkelő, distingvált modora mindenkit lebilincsel, ki szerencsés volt vele érintkezni. Gyöngéd szíve van, mely a legkisebb nyomor látásra megindul, mely száz ezreket áldozott a könyvek felszárítására. Ecce sacerdos magnus! . . . Ime a főpap, ki Magyarország, sőt az

egész keresztény világ „Te Deum“-ának hangjai közt mutatja be aranymiséjét.

Csak markans vonásokban, gyarló ecsettel rajzoltuk képét, de így is — hiszszük — látja az olvasó, hogy a bíboros püspök kiváló utódja ama nagy főpapoknak, kik ezer évig védték és fentartották a hazát.

Uram, tartsd meg őt időtlen időkig megyéje és a keresztény Magyarország díszére és a Te dicsőségedre, tápláld szellemének erejét az élet kenyerével és szívének tisztaságát az igazak tiszta borával, engedd, hogy lássa szívét eltöltő vágyának beteljesedését.

„Eltöltik szívét ábrándok raja
Szép álmok arról, ami nagy, nemes.
Uj nemzedékről, mely Istent keres.“

Schlauch Lőrincz dr. életrajza.

Schlauch Lőrincz vagyonos szülőkől született Uj-Aradon (Temes m.) 1824 márczius 27-én. Atyja, ki jómódu építőmester volt, sem gondot, sem költséget nem kimélt gyermekeinek, de különösen Lőrincz fiának nevelésében. Aradon, majd Szegeden taníttatá s mikor a kitünő ifju a papi pályát választá, a temesvári papnevelő intézetbe adta. Csakhamar Budapestre küldötték innen előjárói a hittudományi évek elvégzésére. Feltűnt itt kitünő vizsgálatai és vasszorgalma által úgy, hogy mikor 1846-ban Temesvárra visszakerült és a nagy Lonovics udvari papja lett, mindenkinek, de különösen Mihalovics, későbbi zágrábi érseknek és Fábry, később kassai püspöknek nagyrabecsülésében részesült: az első percztől kezdve. Pappá szenteltetett 1847 apr. 3-án s aztán öt esztendőn keresztül segédlelkész volt a csanádi egyházmegye több plébániáján, de csakhamar ujra Temesvárra jött, mint káplány, mint a dogmatika h. professzora a papnevelőben és mint a szegények ügyvéde a szentszéknél. Mestere volt a tantárgynak, melyet tanított, de tudását és szellemének fényességét akkor mutatá meg igazán, mikor 1852-ben a jog és egyháztörténelmi katedrát kapta meg. Itt otthon érezte magát; ékesen beszélt nagy tudományjal; Csajághy püspök is sokszor vette igénybe munkáját a legbonyolultabb sztszéki ügyekben. Emellett ünnepelt szónoka volt Temesvárnak és ugy háladatos tanítványai, mint püspöke nehezen váltak meg a fiatal, de tudós férfitől, mikor megromlott egészsége arra kényszeríté Schlauchot, hogy a fényes tanári állást a merezyfalvi plébániával cserélje föl.

Itt kezdődik Schlauch életének új korszaka. A nagy szellemi tőkét, melyet már mint theologus vasszorgalmával megszerzett s mint tanár buvárkodásával gyarapított, a lelkipásztori élet előbb az említett Merezyfalván, később Gyarmathán közkinésévé tette hiveinek, kik mellett minden ügyükben ott állott s kik ezért rendkívüli ragaszkodással adóztak neki. Működése a megyénél mint bizottsági tagnak, mely szerint nyert ügy volt mindig, melyet a gyarmathai plébános védett tudományával és ékesszólásával, nyilvános szereplései, mint Andrassy Gy. grófnak, akkor már miniszterelnöknek fogadása, Bonnaz püspök kegye, melylyel Schlauchot elhalmozta, kimagasló alakká tették őt a csanádi egyházmegyében, melynek papsága két ízben is megválasztá őt az autonomikus kongresszus képviselőjévé.

Mindenki tudja, miként képviselte ő az egyház elveit e kongresszuson. Tudományjal, ékesszólással védte a sokak által megtámadott egyházi elveket s ottani fényes szereplése juttatá őt a temesvári kanonoki (1872) és csakhamar a szatmári püspöki székre (1873.)

Szatmári püspökségéről így nyilatkoznak Schlauch életirői: „A szívjóságot senki sem vitathatja el az országos tekintélyű főpaptól. Jó szíve sohasem zárkózott el a közszükség és magánosok nyomora előtt. Szíve és erszénye egyformán megnyílt minden szükség és szenvedés előtt. Ha lángok martalékává lett valamely város vagy a rohanó áradat pusztítva nyargalt keresztül az emberi szorgalom gyümölcsén; ha bármely esapás sújtott le vaskezével községre vagy egyesekre, Schlauch püspök nem hiányzott az adakozók sorából. Országos és helyi intézmények, egyletek és társulatok vették igénybe nemcsak szónokolni képes elméjét, hanem minden nemes ügy iránt készen tartott erszényét is. Ha a Széchenyi hazafias ezélu társulat vezérferfiut keres; ha a tűzoltóknak zászlót kell szentelni s egyuttal kezdetleges felszerelésükben őket segélyezni, ha valamely község az Istennek házat akar építeni vagy a muzsáknak szentelt hajlékot; ha a kath. kaszinó tisztességes módon akar megélni, ha valamely filiális apácza-zárda rendez házzszentelési ünnepet vagy valamely más, szegényebb ellátásu telep óhajjt évi segélyban részesülni; ha Szatmár város valamely magas vendége számára házigazdát keres, ki díszesen fogadja és ellátssa vendégét; ha a szatmári iparosok társulata és a gazdasági egyesület kiállításokat rendeznek és fényes elnöki megnyitó beszédeket óhajtanak, — mennek Schlauch püspökhöz. És sohasem utasítottak el kérelmekkel. S a nemes szívé főpap a fényes díkeziót megtoldotta százakra és ezrekre menő pénzadománnyal“ . . .

„Fényűző nem volt, de a magyar egyházfejedelmekhez méltó, hagyományos fény kifejtését nem tarthatta a pazarlás megrovására méltó módjának. Az a szerepkör, mely a nagytekintélyű főpapnak a magyar episkopátus kobeléből a közügyek mezején kijutott, nem kevés befolyással volt anyagi erejének emésztésére . . . Közintézmények és magánosok nagyon érezték, hogy e szereplés nem volt haszon nélküli fény és üres pompa, melynek semmi reális értéke nincs,

¹⁾ Magyar Állam 1887. jun. 13.

hanem oly fény, mint a napsugáré, mely ahová elhatott, termékenyített és egyeseknek ugy, mint a közérdeknek számára édesdeden élvezett gyümölcsöket érlelt. A befektetett tőke sohasem vészelt el az emberiségre, ha az, bármily alakban is, de meghozza gyümölcseit.“

„A nagy készütségű pap fényes elméjének megragadó termékeivel, közfigyelmet keltett eszméivel, gyujtó szónoklataival emelte papságában a tudományos képzettség színvonalát. Nem is fogja feledni a papság főpásztorának jó szívét, mely örömet talált abban, ha másoknak örömet szerezhetett.“¹⁾ És bizonyára Szatmár városa sem feledte azt a mély érdeklődést, melyet Schlauch mindenba ügyei iránt tanusított, hálájának adott kifejezést, mikor őt kevéssel távozása után diszpolgárává választotta. Az egyházmegye pedig hűséggel őrizi az emlékeket, melyeket itt Schlauch maga után hagyott: a Török-féle könyvtár (24,000 frt.), a lourdi kápolna (10,000 frt.), a márokpapii templom (12,000 frt.). A szatmári tanítóképzők új rendeztségüket, a szigeti zárda és 16 uj népiskola köszönik neki létüket, valamint a felsőbányai templom egész vagyonának, százezekre menőnek visszaszerzését. Tizenegy évi szatmári püspöksége alatt félmilliót¹⁾ adott egyházi, tanügyi és közczélokra.

Életrajzának adataiból kiemeljük még a következőket: 1877-ben a sz. László-társulat elnöke, 1880-ban val. b. t. tanácsos, 1884-ben a vaskoronarend I. o. lovagja, 1885-ben a budapesti egyetemen tiszteletbeli hittudományi doktor, 1886-ban római gróf és pápai trónálló, 1887-ben váradi püspök, 1893. jun. 12-én bíbornok, első a nagyváradi püspökök sorában.

A nagyváradi egyházmegye nagyon sokat köszönhet Schlauchnak. Hirt, nevet, dicsőséget szerze neki s alapítványai, adakozásai, melyeket fejedelmi bőkezűséggel tett, az uj bihar-füredi templom kitörölhetlenné fogják tenni nevét amaz egyházmegye történetéből.

De ilyen lesz a Schlauch neve a magyar katholicizmus történetében is. Nem név, fogalom lesz az, melyhez az utókor az egyház elvei mellett való törhetlen kitartás, a haza üdvén való böles munka és Istentől annyi eredményes törekvésért annyi kegyelemmel megadott fényes pálya érdemét és dicsőségét fűzi.

¹⁾ Magyar Állam 1887. május 31.

Helyi hírek.

— *Azon m. t. Olvasóinkat, kik az előbbi esztendőkről lapunk díjának befizetésével hátralékban vannak, illetőleg előfizetéseiket 1897-re meg nem újították, tisztelettel kérjük, szíveskedjenek hátralékaikat, illetőleg előfizetési díjaikat lapunk kiadóhivatalába, a „Pázmány-Sajtó” címére beküldeni.*

— **Holnap, április 29-én** püspök Ő méltósága püspökké szenteltetésének és székfoglalásának kilencedik évfordulóján háladó ünnepélyes mise lesz reggel 9 órakor a székesegyházban.

— **Püspök Ő méltósága** mult szerdán a reggeli vonattal Hámon R. szertartó kíséretében Nagy-Bányára utazott, hogy Rác Pál prépost-plebános aranymiséjén részt vegyen. Impozáns fogadtatással tisztelte meg a püspököt Nagy-Bánya városa élén polgármesterével és állandó lelkesültséggel kísérték két napi nagybányai időzése alatt. Ő méltósága kellemes emlékekkel másnap este visszaérkezett székhelyére.

— **Schlauch bibornok aranymiséjén** — miként már jeleztük a szatmári egyházmegyét s Szatmár városát küldöttségek fogják képviselni. A káptalan küldöttségéhez még csatlakozni fognak Dr. Steinberger Ferencz pápai kamarás, a képzőintézetek igazgatója, Frank József, színér-váraljai plébános, ugoesai főesperes, Pemp Antal, c. kanonok, felsőbányai plébános és ker. esperes, ki a nagybányai esp. kerület papságának díszes üdvözlő iratát fogja átnyújtani a jubiláló bibornoknak, Szatmár egykori főpásztorának. A szatmári kath. legényegyesület 3—4 tagu küldöttsége Bodnár Gáspár vezetésével mellettszintén meg fog jelenni az ünnepélyen.

— **Nagyszerű adományban** részesítette az ujonnan épült nagy-somkuti templomot a husvéti ünnepek alatt Vincz Gyuláné, az ugoesai főispán neje. 1000 frtot adott át ugyanis Dunai János nagysomkuti plébánosnak azzal a szándékkal, hogy ezen 1000 forint a nagysomkuti díszes templom fenn-

tartási alapjául szolgáljon. Amily ritka hit-hideg korunkban ez a jótétemény, ép olyan nagy hála és köszönet illeti meg az Isten házáért buzgólkodó főrangú hölgyet.

— **A szatmári kir. kath. főgymnasiumot** Schlauch bibornok aranymiséjén Ratkovszki Pál igazgatóval élőkön Sarmaságh Géza, Jaskovics Ferencz, Fechtel János dr., Fodor Gyula dr. és Erdélyi Imre tanárok fogják képviselni, akik pénteken utaznak Nagy-Váradra.

— **Schlauch bibornok** azon százezer forintot kivül, melyet örök alapítványul tett lekevéssel ezelőtt egyházmegyéjének vallási és tanügyi céljaira, ujabban-miként a Tiszántúlban olvassuk — kisebb adakozásokat is tett aranymiséje alkalmából nagyrészt Nagy-Várad szegényei számára. Az ujabban kimutatott összeg, melyből 20 iparos 100-100, az irt. nővérek különböző házai 2400 koronában, koldusok, menházak, segélyző egyletek, rendőrök kisebb összegekben részesülnek, 9000 koronát tesz ki.

— **Kinevezés** Tóth Julia, színér-váraljai tanítónőt a közoktatásügyi miniszter állami iskolai tanítónővé nevezte ki Petrosényba.

— **Eljegyzés.** Zagya József, láposbányai tanító husvét másodnapján eljegyezte Firnstall Múrika kisasszonyt, apai tanítónőt Szatmáron.

— **Áthelyezés.** Goptsa Gerő, vasuti tiszti M. Szigetről városunkba lett áthelyezve.

— **Gyászhir.** Őszinte részvétellel vesszük lapunk zártakor a hirt, hogy Balázs József, ér körtvélyesi nagybirtokosnak és neje, Irinyi Szerénának Erzsike leánykájá f. hó 26-án esti 1/2 10 órakor hosszú és kínos szenvedés után elhunyt 13 éves korában. Adjon Isten ártatlan lelkének üdvösséget, a mélyen sujtott szülőknek pedig vigasztalódást.

— **Gyorsvonatunk,** melyet május 1-én indítanak meg, reggel 6 óra 31 perczkor indul Szatmárról és Budapestre érkezik 1 óra 50 perczkor délután. Budapestre 2 ó. 15 perczkor indul d. u. és Szatmárra érkezik 9 ó. 07 perczkor este.

— **A szatmári kerület** szolgabírója, br. Vécsey Miklós lemondott hivataláról. Nem csudálkozunk rajta, csudálkozunk rajta, mikor állami szolgálatba lépett, mert ismerve elveit és jellemét, nem tartottuk lehetőnek, hogy a mi európaszerre hirhedt rendszerünk követelményeit egyéniségével összeegyeztetni tudja. Lemondásának közelebbi okát nem kutatjuk, de annyi bizonyos, hogy a Gondviselés vezérelte erre a pályára, meg akartván személyes tapasztalás útján győzni, hogy az nem neki való. Olyan tehetségnek, mint Vécsey Miklós, ha van benne megfelelő ambíció, más tere van, hogy hasznára legyen nemzetének. Ezt a működési tért igyekezzék megtalálni! . . . Mily palástolatlan örömmel látnók mint tanítványt egy Zichy vagy Apponyi oldala mellett.

— **Tisztikarunkban** a májusi avancement alkalmából következő előléptetések és áthelyezések történtek: a honvédségnél Eötvös B., őrnagy, zászlóalj parancsnok hasonló minőségben Dévára, ide helyébe Braun őrnagy Kassáról helyeztetett át. Brabecz Gyula százados őrnagygyá, Juhász Károly, főhadnagy századossá, Kovács Gusztáv, Stépán László hadnagyok főhadnagyokká léptek elő. A közös hadsereg tisztikarában Nicoladoni Henrik őrnagy, zászlóaljparancsnok alezredessé neveztetett ki, Reinel Vilmos ezredorvos törzsorvossá lett előléptetve és Kassára áthelyezve. Radda II. o. százados I. o. századossá lépett elő.

— **A Széchenyi társulat** felügyelete alatt levő megyebeli nyári gyermekmenházak vezetésével ez évre következő képesített óvónők biztatnak meg: Apában Antal Ilona, Krassón Morvai Veron, Alsó-Fernezyen Szabó Eulália, Jánkon Rusznák Teréz, Csegöldön özv. Sepsy Lajosné, Angyaloson Kovács Jolán, Csekében Mangu Irma, Rozsályban Szerdahelyi Juliánna, Irinyben Katona Emma, Nántúnn Kádás Ida, Györteleken özv. Bene Kálmánné, Botpaládon Nagy Ida, N.-Ecseden Duna Emma, Sonkádán Székely Mária, Pátyodon Váralljai Izabella, K. Darócson Szaszarán Teréz, N.-Majténban Soltész Mária, Ny.-Megyesen

TÁRCZA.

Adatok.

egyházmegyénk történetéhez.

— Három közlemény. —

I.

A szatmári egyházmegye, mely a kassaival egy időben, 1804-ben lett kiharitva a nagy terjedelmű egri egyházmegyéből, hét év múlva fogja ünnepelni felállításának száz éves jubileumát, mely örvendetes és nagy jelentőségű alkalomra azt hiszem, hogy egyházmegyénk avatott kézzel megírandó története meg fog jelenni. S jöllehet b. e. Haas Mihály püspök 1864-ben kiadott történeti Schematizmusában igen bő anyag- és rengeteg adat van fölhalmozva, és a legutóbb megjelent 1893-ik éviben is sok érdekes új adat hozatott napfényre; szerény nézetem szerint azonban minden forrás még most sines kimerítve, és még mindig lehet találni oly adatokat, melyek sem egyik, sem másik helyen ninesenek említve és a melyek egyházmegyénk történetének megírásához szükségeseknek látszanak; azért a régi történeti adatokat kutatni, keresgetni s azokat napfényre hozni, nem lesz haladatlan munka.

Minden kis követ össze kell gyűjtenünk mely a nagy épület létrehozásához megkívánatik, s azért minden, bár esekélynek látszó régi adat megérdemli figyelmünket. „A történetrókban nagyra becsülendő, ha a régiség legesekélyebb nyomára is akadnak.”

Egyházmegyénk történetére vonatkozó ilyen adatok közlésére kétségkívül legalkalmasabb lesz a „Heti Szemle”, mely egyházmegyénkben mindenütt kézen forog sőt ezélszerűnek vélem, ha e célra külön rovatot nyitna, s közzé tenné olykor-olykor a beküldendő történeti adatokat; mily sok becses adat gyűlne össze csak pár év alatt is!

E célból akarok ez alkalommal egy nagy becsű történeti forrást megismertetni, mely a nagy-károlyi gróf Károlyi család oklevéltárának (Codex diplomaticus Comitum Károlyi de Nagy-Károly) III. kötetében terjedelmes volta miatt némi rövidítésekkel és kihagyásokkal lett közölve¹⁾. Címe: *A szatmári tartomány urbárium 1529. Márcz. 26.* — E nagybecsű, helyrajzi, gazdasági és egyháztörténeti okmány tehát a mohácsi vész után három évre készült és majdnem 370 éves. — Ebben a városok és községeknél

¹⁾ Az egész 29 lapból álló, ivréti kötetet képez; az eredetiben a jobbágyok névszerint is föl vannak sorolva, és mily érdekes lett volna azokat a neveteket is olvasni!

elszámláltatnak először jobbágytelkek, egész és féltelkesek, nemesek és szabadosok, zsel-lérek, lakók, elhagyott helyek épülettel és a nélkül; azután az uradalom birtokai, és proventus ezimen a különféle szolgálmányok és adónemek, végre a birságok (Birsagium), például *Erdődnél* („vir uxoratus in adulterio deprehensus florenum unum solvit. Pro evagatione gladii similiter florenus solvitur. Pro effusione sanguinis dantur denarii 48. Qui in capitali convincitur et gratiam habuerit in homagio dat domino terrestri flor. sex, officiali vero unum.) Mivel én csak egyházmegyénket érdeklő adatokat akarok közölni, azért csak azen városokat és községeket fogom bővebben említeni, hol a plébánosnak dézmája volt, mert az kétségtelenül plébánia is volt.

Az urbárium az erdődi uradalomhoz tartozó községekkel kezdődik. *Pertinentiae Erdőd* és a következő 37 község emlittetik: Nagy-Erdőd, Kis-Erdőd, Soós, Közép-Homoród,¹⁾ Mogyorós, Szinfalva, Ivácskófalva alias Ujdomb, Rente-Homoród (igy neveztetett hajdan Alsó-Homoród), Réztelek, Felső-Homoród, Száldobágy, Kis-Nánd (ez Szirmayban nines), Nagy-Zokond, Misoka, Felső-

¹⁾ Itt a lap szélén a következő megjegyzés áll: *Possessiones istae valachorum infrascriptae una eadem consuetudine utuntur fore omnes.*

Bányai Zsuzsanna, [Sárköz-Ujlakon Kovács Ilona, Nagy-Arban Hajdu Gizella.

— **Nyilvános nyugtató.** (X.) A szatmári kir. kath. tanítóképző intézetben felállítandó Szent-Imre-szoborra a következő kegyes adományokat vettük:

- 1.) Nagy Vince ny. igazgatótól 2 frtot.
- 2.) N. N. plebánostól (Szatmár m.) 2 „
- 3.) N. N. plebánostól (Márm. m.) 1 „
- 4.) Gazdag Jenő tanítótól . . . — 50 kr.

Összesen: 5 „ 50 „

Főösszeg: 148 frt. 20 kr. és 1 drb 20 francos arany. — Hálás köszönetet mondunk a kegyes adakozóknak.

Szatmárt, 1897. ápril. 27.

Steinberger Ferencz,
ten. kép. igazgató.

— **A függetlenségi párt** elnöke, Kovács Leó lemondott állásáról. Kovács Leót mind egyénisége, mind tetteje, mind az a népszerűség, melyvel eddigelé a város polgársága környezte, képesítette eme kétségkívül fontos posztó betöltésére, — mi csak elveivel nem tudtuk magunkat összhangzatba hozni, s épen ez a körülmény az, mely távozása feletti aggodalmunkat eloszlatja. Kovács Leó ugyanis tudvalevőleg a Kossuth-féle frakcióhoz tartozik, mely párt számára Magyarországon sem jövődőt, sem szélesebb működési tért nem kívánunk. Kossuth Ferencz ugyanis pár évi politikai sálto mortáléival teljesen eljátszotta a nemzet rokonszenvét és bizonyossá tett bennünket arról, hogy gyenge tehetség ő ahhoz, ami nagy nevé atyját a magyarság előtt közviszetelet tárgyává tette.

— **Kérdésessé vált,** hogy megkapjuk e a honvéd zenekart. A kassai kerületi parancsnokság ugyanis átiratot intézett a városhoz, melyben tudatja, hogy a kincstár a 12-ik honvéd gyalogezred áthelyezésének költségeit fedezni nem hajlandó, valamint azon kiadásokat sem, melyek egy zeneterem, egy ló számára szükséges istálló és kocsiszin építéséből fölmerülnek. Ha tehát a város zenekart kíván, ezeket a költségeket vállalja magára.

— **Bucsulakoma.** Eötvös Béla honvéd-örnagya, zászlóaljparancsnok, ki városunkból hasonló minőségben Dévára lett áthelyezve,

Boldád, Lophágy, Gyűrűs, Medes, Kis-alias Fölső-Zokond, Szakasz, Alsó-Boldád, Apácza-falva, Sándor-falva, *Belthek* oppidum, Dobra Felső-Szopor, Alsó-Szopor,¹⁾ Nántó, Rákos, Oláh-Terebes, Ilosva portio, Esztro portio valachorum, Gyengy portio, Piskárkos. Hirip.

A felsorolt községek közt csak Erdőd, Béltek, Dobra, Sándorfalva és Hiripnél találtam a plebániákat illető adatokat és ezeket sorba veszem:

1. *Erdőd* Nagy-Erdődnek iratik és nem ok nélkül, mert egésztelkes jobbágy volt 40, féltelkes 17, nemes- és szabados 6, idegen házakban lakó zsellér 3, elhagyott hely épülettel 12, épület nélkül is 12. A vár akkor már el volt pusztulva; alatta egy nagy halastó volt, mely hajdan halakban igen bővelkedett, de részint a sok halászat, részint mivel a mult kemény télen a halak elpusztultak, most keveset ér.²⁾

Az erdődi jobbágyok az évi adót szent Mihály napkor a Drágffyak régi engedélye mellett az erdődi egyháznak szolgáltatták. — Tizedet a termények, bárányok, bor és méhekből a plebánosnak adtak, ugy szinte ki-

¹⁾ Egy külön szelet papíron álló megjegyzés: Alsó- és Felső-Szopor anno 1585. Sua maiestas Nicolao Zathmári profl. 1000 vendidi, donavit et contulit.

²⁾ A vár 1481-ben épült és ha 1529-ben már elpusztult, csak 48. évig állott. —

mult szombaton bucsuestélyre hívta meg a honvéd tisztikart saját házába. A teljes számban megjelent tisztikar nevében hadusfalvi Ludmann Gyula ezredes fejezte ki a tiszteletet és nagyrabecsülést, melylyel a távozó örnagy iránt tisztviszai mindig voltak. Utánna Fechtel János dr. adott kifejezést ékeszölésével azon fájdalomnak, melyet a tisztikar és szatmári társadalmunk érez Eötvösnek körünkéből való távozása felett. Másnap délben a tisztikar ékezőjében adott Eötvös és a Nagy-Károlyból Debreczenbe távozó Steiner örnagy tiszteletére bucsulakomát a 12. honvéd gyalogezred tisztikara, melyen Ludmann ezredes a távozókra, Steiner örnagy az ezredesre, dr. Fechtel Ludmannra mondottak pompás köszöntöket.

— **Beküldetett.** Az utcai életnek olyan fertelmességeit kell tapasztalni állandóan Szatmáron, aminőket más, kisebb rendűri személyzettel bíró városokban alig találunk. Az utcák jól ismert Bélája legalább bajszába engedi piszkosságait, de napszamosaink, gyakran jobb öltözködésű legényeink torkok szakadtából orditozzák káromkodásaikat az Isten, a sz. Mária és a szentek ellen uton utfélen hol józan észszel, hol tintás állapotban. Megszólítani őket senki sem meri, saját biztonságát veszélyeztetné. Mi jól tudjuk, hogy a rendőröknek parancsuk van arra, hogy az ilyen káromkodókat le tartóztassák, de hát a rendőr vagy nem akarja hallani e piszkosságokat vagy nem mer méltó módon elbánni evvel a söpredék néppel. Azért ki kell adni azt is parancsba a rendőröknek, hogy ha maguk nem mernek hozzányulni a káromkodókhoz, vegyenek embert magukhoz. Csak egyszer kell példásan megbüntetni őket, majd másként viselik magukat, ők is másként gondolkoznak mi is, kik idegeneket félve viszünk ki az utcára, gyermekeinket meg épen nem engedhetjük oda, mert az egyik rosz hírünket visz. el, a másik meg roszat tanul.

— **Meghívó.** A szatmárnémeti iparos olvasókör folyó évi május hó 2-án saját könyvtára javára a „Vigadó” nagytermében táncszal egybekötött zárkörű felolvasó estélyt

lenczedet is a boron kívül, melyet a földes urnak adtak.

A sósiak is az erdődi plebánosnak adták a tizedet és kilenczedet.

2. *Sándorfalváról,* mely Béltek előtt áll, azt mondja az „Urbarium”, hogy ott a jobbágyok alig három év előtt telepedtek le s azért nem szolgáltak, sem adót nem fizettek. Ez a mostani Sándorfalu, melynek keletkezése e szerint a mohácsi vész évére, 1526-ra esik.

3. *Belthek* — oppidum. Akkor is népes hely volt. Egésztelkes jobbágy volt 31, — féltelkes 51, nemes — és szabados — 6, zsellér in locis cespitosis 6, zsellér idegen házakban 10, — elhagyott hely 10, és ezen kívül még elhagyott hely 8.

Volt határában egy *Magasmál* nevű, az erdődi uradalomhoz tartozó szőlő, melyet a jobbágyok műveltek, és egy másik szőlő, mely a *plebániához* tartozott volt, de Báthory György elfoglalta és a dobriaiak művelték.

A bélteki jobbágyok a terményekből, méhekből s borukból régi szokás szerint tizedet adtak a plebánosnak.¹⁾

¹⁾ Négy kovács volt Bélteken, kik egész éven át folytonosan szenteket égettek a szatmári vár és tűzérőség részére.

rendez gazdag műsorral, melynek számait az iparos dalárda énekei, Tanódi M. felolvasása, monológ és szavaltatok képezik. Belépő díj: Személy-jegy 50 kr. Karzat-jegy I. sor 20 kr. Karzat-jegy II. sor 10 kr. Kezdet 8 órakor.

— **A hatodik patika** hová való elhelyezésének ügyében olyan tervek és szándékokról hallottunk az utóbbi napokban, melyek ezt a sokat emlegetett és az érdekelteket kivéve általában nem jó szemmel nézett ügyet még rosszabb világitásba helyezik mindenki előtt. Arról van szó, hogy az új gyógyszerárt az előbbi megállapodás ellenére nem az Istvántér 12. sz. házában és a miniszteri rendelet ellenére nem az István-téren túl akarják elhelyezni, hanem a Kazinczy-utca és az István-tér sarkán épülő dr. Muhy-féle házában. Nagyon természetes, hogy ez ellen nekünk tiltakozó szavunk van. Megmondtuk már akkor, mikor az új gyógytártról való folyamodásról s ennek kedvező elintézéséről szó volt, hogy új gyógytárra Szatmáron szükség nincs, nincs különösen azon a helyen, hová azt tervezték. A közönség nem igényli ezt a gyógytárt s avval egy más főnnálló, régi és neves gyógyszerárt lesz megromtva, alaposan pedig, az a gyógytár t. i., mely Szatmáron 60 év óta emberbaráti missiót és szolgálatokat teljesít. Meg kell jól gondolni azoknak, kik ma olyan nagyon karolgtják a magánosok érdekeit, hogy az érdemes irgalmas rend, mikor valláskülönbség nélkül a beteget kórházába felveszi, míg egyrészt szolgálatot tesz Szatmár városának, másrészt alapítványainak csekély volta miatt rá van utalva arra, hogy gyógyszerára kellő forgalommal bírjon, mert csak így képes imént megjelölt hivatását teljesíteni. Ezért emelünk mi óvást az ismert tettszándék ellen, mert fogamatba venni azt annyi volna, mint valakinek saját javáért a más bérére dolgozni. Különben is a városi előjáróság öre a hatodik gyógytárt engedélyező miniszteri rendeletnek is. Ez ugy szól, hogy az új gyógyszerárt az Ist-

4. *Dobra.* Itt is plebánia volt, mert a plebánosnak tizedet adott.

5. *Daróc* szintén tizedet adott a plebánosnak.

6. *Hirip;* régentén itt is kellett plebániának létezni; mert Zelmeri Miklós kúriája említették mint olyan, mely hajdan plebániához volt.¹⁾

Erdőd-Száddhoz tartozó községek: „Perintientiae Erdőd-Száda”: 1. Erdőd-Száda hungarorum 2. Erdőd-száda valachorum 3. Remete-Mező. 4. Balotafalva. 5. Barlafalva. 6. Pap-Bikó. 7. Válaszút 8. Szilistye — 9. Szakálos-Bikó. 10. Aranyos. 11. Tomány. 12. Farkasaszó. 13. Oláh-Tóthfalu. — Ezen helységek közt csak Erdőd-Szádán volt plebánia; mert egyedül ennél tötetik a dézsna-ról említés, mely a plebánosnak járt. — „Decimas de ovibus seminaturis et vino plebano eiusdem loci dant” 523 lap. De a tizedet a magyar Erdő-Száda szolgáltatta, a másik Erdő-Száda sem kilenczedet, sem tizedet nem adott.

Brázay János.

¹⁾ 521. lap.

ván-téren tul állittassék föl; csak ilyen feltétel mellett, másként nincs az engedélyezve. Azért felhívjuk a magisztrátust, hogy a miniszteri rendeletnek érvényt szerezzen és saját java érdekében ne engedje köztudattá válni azt a gondolatot, hogy Szatmáron csak magán érdekekért dolgoznak, nem a közjóért.

— **Gyászhir.** Nagy Róza férj. Tedescó Andorné, Nagy Vince nyug. képezői igazgató — s jelenleg a szatmári székes káptalan felügyelőjének leánya, atyjánál Tisza-Püspökiben hosszú szenvedés után f. hó 21-én reggel 5 órakor jobb létre szenderült. Az engesztelő sz. mise áldozat a megboldogult lelki üdvéért Tiszapüspökiben f. hó 23-án d. e. 9 órakor mutatott be a Mindenhatóknak, földi maradványai pedig ugyanaz nap d. u. 4 órakor tetettek ott a róm. kath. anyaszentegyház szertartásai szerint örök nyugalomra. A megboldogultat atyján, testvérein — s a kiterjedt rokonságon kívül két kis árvája, Rózsika és Mariska siratják. Adjon az Ur örök üdvöséget neki!

— **Gazdáink figyelmébe.** A hamburgi kerészeti kiállítás alkalmával június 17-én nyílik meg ugyanott egy rendkívül nagy-szabású állatkiállítás, a melyet a német gazdák országos egyesülete rendez. Ez utóbbi nagyon érdekes lesz és gazdáink ne mulaszták el a kettős alkalmat saját érdekükben is, hogy maguknak a német föld-birtokosság haladásáról meggyőződést szerezzenek. Budapestről június 16-án külön vonat indul Hamburgba, a melyet az államvasutak menetjegyirodája (Bpest. Hungária szálló) rendez.

— **Halálozás.** Alólirottak a mélyen megszorodott szív igaz fájdalommal tudatják a szerető jó férjnek, apának, testvérnek, vő és sógornak HARASZTKÓ JÓZSEFNEK élete 53-ik és boldog házassága 4-ik évében rövid szenvedés és az utolsó kenet szentségének felvétele után történt gyászos elhunytát. Felejthetetlen drága halottunk hült tetemei folyó hó 27-én kedden délután 4 órakor fognak Bercsényi utca 22-ik számú házból a róm. kath. egyház szertartása szerint a hidontuli sírkertben örök nyugalomra tételni. — Az engesztelő sz. mise áldozat ugyancsak 27-én, kedden reggel 8 órakor fog az egek Urának bemutatni. Az örök világosság fényeskedjék neki! Szatmáron, 1897. április hó 26-án. Neje: özv. Harasztó Józsefné szül. Tóth Borbála. Leánya: Harasztó Ilona, férj. Basch Nándorné. Harasztó András, Harasztó Anna, Harasztó György, Harasztó Zsuzsanna, Harasztó István, testvérek.

— **Műgyalogjárók** ez évben Wesselényi, Vörösmarthy, Csokonai, Várdomb és Teleky utcákon Templom és a Hidközben fognak készíttetni. Május 2-án d. e. lesz a tárgyalás megtartva az anyag megválasztása czéljából; ha valaki meg nem jelenik, a tárgyalást megakadályozni nem fogja.

A posta és távirda tisztjei közül következő ismerőseink lettek kinevezve, illetőleg előléptetve május 1-én: Virágh Bálint felügyelővé a VIII. rangosztályba, Bodnár Sándor és Dierner Károly főtisztokká a IX. osztály 2. fokozatába, Bomerszbach Lajos gyakornok segéd tiszté, Horváth Gábor szolgálaltiszté lettek kinevezve. Előléptek: Délczeg Lajos főtiszt a IX. o. 1. fokozatába, Patócs Adám segédellenőr a X. o. 2. fokozatába, Bartha Aron altiszt a XI. o. 2. fokozatába.

— **Az ev. ref. főgymnasiumhoz** az érettségi vizsgálatokra kormány biztosnak Vámosy Mihályt, a budapesti ev. ref. főgymn. igazgatóját küldötte ki a vall. és közokt. miniszter.

— **A kisajátítási eljárást** már a napokban megkezdik azon birtokosok ellen, kiknek területén a Homoród és mellékvizei keresztül fognak vezetetni. E czélból tart holnap, csütörtökön délelőtt 9 órakor a kiküldött bizottság tárgyalást az érdekelt felekek a városháza nagytermében, hogy a kisajátítási árakat barátságos uton megállapítsák. A kik meg nem jelennek, azok ellen a kisajátítási eljárást azonnal meg fogják indítani.

— **József főherczeg-féle** emberbaráti segélybiztosító intézet szatmárnegyei főképviselőjével albisi Bakesy Domokos fogorvos bizatott meg. Őszintén gratulálunk az intézet eme választásához, mert Bakesiban tevékeny és ügybuzgó férfit nyert. Egyidejűleg értesítjük a t. szülőket — hogy akik gyermekeiket valamely pénzsegélyre felvétetni óhajtják, nevezett megbizottnál jelentkezzenek, május 1-től kezdve az André házban.

Vidék.

Nagy-Károly ápril. 26.

Sajtóhiba. Mult közlésünkbe, mely előléptetésről szól, hiba csuszott. „Szolomajer Jánost tornamesternek fogja legközelebb kinevezni a miniszter.” Ez a helyes szöveg.

Mit esznek a károlyiak? A rendőrség kimutatása szerint 7 drb. bivalt, 6 drb. bikát, 50 drb. ökröt, 1403 tehenet (ajánljuk a rendőrség figyelmébe, hogy micsoda rokkant tehén-individuumokat), 2098 drb. borjut, 2281 drb. juhot, 214 birkát, 49 kecskét és 1585 disznót vágtak le a mult évben. Disznó tehát aránylag kevés került asztalra, mi valószínűleg a sertés-vésznek tulajdonítandó.

Lovassági hadgyakorlat lesz július-augusztus havában városunk vidékén, a miért az illető hónapokban N-Károlyban és a közeli falvakban 3 lovasezredet fognak beszállásolni.

Tűzoltó főparancsnok. A közgyűlés határozata szerint ezentul pályázat útján töltik be e fontos állást. Más városokban a tornamester az önkéntes tűzoltók parancsnoka, mert szakmájába vág a legénység kiképzése. Bárki lesz nálunk, benn lakjék a városban, közel az őrtanyához, mert sok bajjal jár tüzeseteknél a távol lakó parancsnok értesítése s a veszedelem helyén való gyors megjelenése, mivel városunk szokatlan nagy területen fekszik, a tűz meg hamar terjed zsindelyes és zsutfedeles házak között. De a kutakról se volna szabad megfelekedezni.

A nagykarolyi Köcssey-kör f. hó 21-én tartotta meg tanácskozását, melyen a Nagy Sándor, megyei aljegyző által készített alapszabályokat csekély változással elfogadta. Fentartjuk itéletünket, míg az alapszabályokat nyomtatásban látjuk. Egyelőre csak annyit, hogy a két frt. tagsági díjat sokaljuk, mert a körnek semmiféle kiadása nincs, a cenzurát pedig, melylyel a felolvásokat akarják elriasztani, határozottan roszszaljuk. Aki egy irodalmi körben olvasni akar, annak van annyi qualificatiója, hogy meg tudja ítélni, mi való oda mi nem? Im-

praktikus indítvány és felette esodáljuk, hogy akadt pártolója. Az irodalmi kör neve különben Köcssey-kör leszen. Czélja köznevelődési és társadalmi központot, muzeumot létesíteni, mely Köcsseyre és a megye multjára, jelenére vonatkozó adatokat fog gyűjteni, nemzeti ünnepeket fog tartani, kirándulásokat, felolvasásokat rendez és évenként ápril 4-én, Köcssey szobra leleplezésének évfordulóján ünnepies díszgyűlést tart, melyen Köcsseyt méltató felolvasás leszen. A kör a színház-egyesületet is magába akarja olvasztani. Szóval sok szép dolgot akar, csak legyen vezetője, ügyes titkárja, mi fő, elég munkás tagja, mert ezek nélkül elalszik a lelkesedés magas lángot vetett tüze.

Villamos világítás. A közgyűlés egy évre megadta Hanauer J. mérnöknek a villamos világítás berendezésére szóló engedélyt. Így végre megszabadulunk a gyalázatosan égő és hamar kialvó petroleum lámpáktól, melyek különben sohasem égtek, ha a kalendárium holdas estéket jelzett, ha mindjárt éjfél után kelt is fel a hold. Igaz, hogy ez a villamos fény ugy fog ilyen kiépítetien sáros utcáinkhoz, mint tehenen a nyereg vagy a selyemnyakkendő — de legalább megtudjuk majd különböztetni a gödröket, poesolyákat az utcák partos oldalától.

A keleti kirándulók szombat este haza érkeztek. Megnézték Alexandriát, Korfut, Kahirót, Jeruzsálemet és Betlehemet sokat szenvedtek a tengeri betegségtől, kivált az asszonyok, még a blokáddal is meggyült a bajuk, mert egy orosz czirkáló hajó megállította hajójukat. Mithoztak haza a gymnasiumnak és a Köcssey-kör muzeumának, arra eddig nem tudunk felelni?

Lemondás. Benyovszky Pál, a nagykarolyi főszolgabíró mellé beosztott szolgabíró lemondott állásáról.

Áthelyezés. Steiner Gábor őrnagy Debreczenbe helyeztetett át s a felállítandó hadapród iskola vezetését fogja átvenni. Helyébe Kalas András őrnagyot nevezték ki zászlóalj parancsnoknak. Kalas eddig a honvedelmi miniszteriumnál volt beosztva. A távozó őrnagy áthelyezését mindenki sajnálja, mert barátságos, katonás, egyenes modorával meg tudta magát kedveltetni ugy katonai mint polgári körökben.

Nagybánya, ápril 26. — A várakozást nagyban fölülmulta amaz ünnepélyessé g melylyel Rátz Pál, prépost—plebános arany-miséjét megtartá. Püspök Ó Méltóságának nem remélt megjelenése a napnak nagy jelentőséget kölcsönzött, a városnak kellemes meglepetést és az ünnepeltnek rendkívüli örömet szerzett. Az ég, mely megelőző napon napon csak ugy zuditotta alá az esőt, szintén derült színt öltött és a napsugarak is mintha a szokottnál vidámabban ragyogtak volna! — Míg a legényegylet a bányászzené harsogása mellett a templom előtti tere vonult, a nagybányai nők képviselői az ünnepelt lakására siettek s átnyújták a kath. nők ajándékát: ezüst tányéron belül megaranyozott ezüst serleget. A kath. férfiak küldöttége sem késett soká ajándékával; miután a prépost ur a sekrestyében ornatusbá öltözött, a közjegyző átadta a férfiak közadakozásából vásárolt izlésteljes infulát, hogy azzal celebráljon az ünnepelt. — Hogy ily előzmények után s Ó Méltóságának manuduktorsága mellett a jubiláns aggastyán meghatottan lépett az oltárhoz, mondani fölösleges. Hőfélébe öltözött koszorus leánykák

egész csoportja hintegetett virágot a főoltárhoz vonuló püspök és jubiláns elé. A sz. mise alatt fokozta az ünnepi és örömteljes hangulatot Zanglnak sz. József-miséje, melyet műkedvelők rögtönzött énekkara adott elő precíz zenekísérettel. Az amúgy is szép misébe Rácz Anna és Girsik Gy. nagyszerű szólója hozott kellemes változatot. — Evangelium után szent beszédet mondott a kerület esperese, melyben egy néhány világos vonással ecsetelte a papi hivatás fenkölt voltát. A szónoklat oly szívhez szóló volt, hogy jubilánsnak és a jelenlevők közül igen soknak észrevétlenül is könnyek toltak szemébe. Mise végeztével áldást adott a celeláns a püspökre, a teljes számban megjelent kerületi papságra és testvéreire, majd együttesen az összes hívekre. — A templomból hazaérkező jubiláns az ajándékok csoportja várta. Püspök ő méltósága Didon „Jézus élete” diszkiadásával lepte meg. Pemp A. esperes a kerület nevében gazdagon megannyozott álló keresztet adott át neki. A szoba közepén a köipartársulat sötét márvány-emelvényt állított föl, melyen aranybetűk hirdetik a nap jelentőségét. S hogy Rómának is része legyen az ünnepben, pápa Ő szentsége is áldását küldte. A bankette-ig főnmaradt időt számos küldöttség gratulációja tölté ki. A vendéglő disztermében már kezdetet fokozódni a vidámság, midőn püspök Ő méltósága egyszerre minden várakozás ellenére a terembe vonult. Megjelenése igen nagy lelkesedést szült a vendégekben. Erre megindult a pohárköszöntők egész sora. Eltekintve most Ő méltóságának s a jubilánsnak a szeretet meleg hangján mondott tószjaitól, a Gellért Endre főjegyzőjéről kell megemlékeznünk, melyet úgy a formai szépség, mint az előadási tökély egyaránt emlékeztetessé tesz. „Az arany-misének lélekemelő hatása alatt — ugymond — a papi hivatás magasztos fősége az, ami lelkünket megragadja és elbűvöli. Eszünkbe jut a bölcső, az az első otthon, amelybe velünk az életnek csak egy szikrája költözött, hogy a lét és nemlét határain ezer remény és ezer kétség között ringatózzék. Az áldó kéz e bölcső fölött a pap keze volt. S midőn a szikra lobbot vetett, s az ifju kor ábrándjai közé az örök élet sejtelve vegyült: az a sugár, mely az örök eszmény világosságából lelkünkbe hatolt, a pap tanítása volt. A pap áldása szenteli meg azok frigyét, akik az élet örömeit és szenvedéseit egymással megosztani kezdet fognak; csak a pap szava nyújthat enyhítő vigaszt gyász és bánat között; s a kiengesztelő bucsuszó, mely e földi élettől végkép elszakít, a pap imája. Fenkölt hivatás, mely támogató kezét nyújt az élet minden nevezetesebb mozzanatában, de eszményi fenségének teljében csak az aranymise dicsfényében ragyog!... Nagy-bánya sz. kir. város, mint az egyház kegyura nevében aranyat hozok az ünnepelt arany-miséjéhez. A gazdag kegyur aranyát hozom kiaknázhatlan mélységéből annak a nagy bányának, mely a földi lét legdrágább kincsét, a szeretet szinaranyát rejti magában s a kegyur hálás elismerését azzal a hó óhajtsal egyesitem, hogy a Mindenható arany-misé ünnepeltünket szellemi és testi erejének teljében, hiveinek szeretetétől, e város közönségének tiszteletétől környezve, az arany mise dicsfényében még sokáig éltesse!” E tósztot a püspök ur is nagy élvezettel hallgatta, de aztán végighallgatva még a jubilánsnak küldött 34 sürgöny tartalmát, a Rákóczy induló harsogása mellett távozott

a teremből, hogy a délutáni vonattal Szatmárra utazzék.

Ungvár. A kath. kör május hó 8-án közgyűlést fog tartani, melyen következő három évre tisztikarát választja meg.

Mármaros-Sziget. Lónyai János, Mármaros vármegye volt főispánja ápril 22-én meghalt 69 éves korában. Pályáját mint katona kezdette, majd visszavonult, gazdaságának és a közügyeknek élt. 1878-tól Mármaros megye főispánja volt 1893-ig. Teme-tése szombaton ment végbe Mármaros-Szigeten, honnan Somba, a családi sirboltba viték örök nyugalomra.

Mikola. Dobos József béres költöz-ködve Kölcsey Antalhoz, a bíró előtt lévő rozzant hidról letérve döccenés közben le-esett, a szekér keresztül ment rajta és egyik lábát eltörte. — Valóban Mikola köz-ségben több ily hely van, hol a hid a ta-lajnál 40—50 centiméterrel magasabb s ha-sonló szerencsétlenségekre szolgálthat al-kalmat.

Felsőbányán — mint már jeleztük — mozgalom indult meg arra, hogy villákat építsenek a város által ingyen adott telke-ken. A mozgalom eredményre vezet; eddig 45 jelentkező van, kik a kies fekvésű Fel-sőbányán készítenek maguknak üdülőhelyet. A város lakóinak illetén növekedése két-ségtelenül jó hatással lesz a szegény nép anyagi állapotának javítására is. Ezenfelül Felsőbányán egy új iparág művelése is meg-indult. Csipkeveréssel kezdenek ott foglal-kozni. Mint halljuk, a kormány 1000 forin-t bocsátott a munkálkodók segélyezésére.

Hazánk.

Nogáll János dr. felszentelt püs-pököt és nagyváradi lat. szert. nagyprépos-tot, a veterán író és jótékonyágáról orszá-gosan ismert főpapot az egyház és köz-ügyek, valamint a jó t é k o n y á g é s i r o d a -l o m terén szerzett érdemeinek elismerésül király Ő felsége a másodosztályú vaskorona-renddel tüntette ki.

Az új korona érték az osztrák és magyar miniszteriumok megállapodása sze-rint 1898. január 1-én lép életbe föltéve, hogy a kiegyezés valóban megtörténik a folyó esz-tendőben. Az osztrák vasuti miniszterium már dolgozik a tarifáknak koronaértékre való át-számításán s a magán kezekben levő vasu-tak vezetőségeinek is kiadta rendeletét hasonló munkára.

Főispánok. Nehány hét előtt Baranya vármegye és Pécs sz. kir. város főispánjává Fejérváry Imre br., a honvédelmi miniszter fia lett kinevezve, világos, hogy nem a fiu, hanem az apa érdemére való tekintettel. A kinevezéseknek, illetve jutalmazásoknak ez a módja, mely a rátermetségre semmi tekintettel nincsen, rendszerré kezd válni, mert legu-tóbb Feilitzsch Bertold bárót, kinek az az érdeme, hogy veje Bánffy-nak, főispánná nevezték ki Szabolcsba. E kinevezéssel aligha nem vége a szabolcsi ellenzéki virtusnak.

A Székelyföldön június 8-án fogják leleplezni a millenáris emlékoszlopot, mely ünnepnek már a múlt esztendőben meg kellett volna történnie. Az ünnepen Ugron Gábor fogja a diszbeszédet mondani.

Nagyváradon ápril 22-én kezdődött meg a magyar diák szövetség háromnapos kongresszusa. A szövetség előtt, mely a tu-

dományok komoly munkálására, a nemzeti szellem ápolására és egymás istápolására támogatására — az anyagiakban is léte-sült, feledhetlen napok lesznek a nagyvá-radiak úgy ama kitüntető szíves látás és vendégszeretet által, melyben Nagyváradon részesültek, mint különösen a kongresszus fénypontja: Schlauch biborosnak a kong-resszust megnyitó beszéde által. Az ifjuság e beszéd hatása alatt az esti órákban fá-klyás menettel tisztelte meg Schlauch bibo-rost, ki mikor megköszönte az ifjuság tiszte-letadását, buzdította a diákokat a haza tiszta, érdeknélküli szeretetére, nemes törekvésekre, mocsoktalan erkölcsi meggyőződésre.

Külföld.

Ausztria. Bécs városa nagy ünnepélyeket látott e napokban. Luegert, a megválasztott polgármestert igtatták be hivatalába a múlt héten. A bécsi keresztények teljes diadalát jelenti ez az aktus, melyet a lelkesedés valóságos ünneppé tett. Luegert az eskütétel után a helytartó üdvözölte, mire az új pol-gármester hatalmas beszéddel válaszolt. Meg-köszönte a helytartónak a beigtatást és azt, hogy a megerősítést eljuttatta hozzá. Érzi, hogy diszes hivatalában nem lesz képes mindannak megfelelni, a mit tőle várnak. Teljes tudatában van azonban nagy köteles-ségeinek. Beismerem — mondta — emberi gyöngeségemet és a mikor Isten segítségét kérem, ezt oly időben teszem, a mikor az az Istenbe vetett bizalom majdnem gúny tárgyává vált. Leg-főbb kötelessége lesz a keresztény érzelmek to-lmácsolása, az ipari és kereskedelmi érdekek fokozása. Német ember vagyok, folytatta, hiva lesznek népemnek. A nemzeti érzés és gondolkodás kötelessége mindenkinek, de ezzel együtt kell járnia szeretett Ausztriánk iránt érzett kötelességünknek is. Különösen hangsúlyozta, hogy Ausztia népének hűnek kell lenni atyái vallásosságához s ha ez általában áll, úgy Bécs polgárainak kell első sorban hűveknek maradniok elveikhez, melyek-nek diadalát látja a saját megválasztásában is. Gondja lesz arra, hogy a saját hatáskörében előbbre vigye a császárváros vallásos életét, amint mindennemű kötelességének teljesítésében is keresztény akar lenni, hiven választóinak bizalmához. Beszédére percekig tartó taps hangzott vissza. Lueger a beigtatási ünnep után egyenesen a királyhoz ment külön kihallgatásra, hogy megerősítését megköszönje. A király a kihallgatásról elter-jedt hírek szerint a legkegyelmesebben fogadta őt. Ezután Lueger a különféle egye-sületek üdvözlését fogadta a városházán.

— A másik ünnep 21-én volt a német császár Bécsbe érkezése alkalmából; kevesebb lelkesedést keltett ez a látogatás most, mint az elmúlt években. Érzi min-denki, hogy a mostani vizitnek erős politikai háttere van s hogy ez a látogatás a krétai események eredménye. Ma a német császár és az osztrákmagyar uralkodó, 25-én ez utóbbi és az orosz czár fognak találkozni, hogy döntsenek a keleti zavarok fölött.

Franciaország. A Párizsban 1900-ban megnyíló vilákiállítás költségeit száz millió frankban állapították meg. Ebből a hatalmas összegből úgy az állam, mint a fran-czia főváros 20—20 millió frankot jegyzett, a fenmaradt 60 milliót pedig a legutóbbi kiállítás példájára sorsjáték által fogják fe-

dezni. A sorsjáték tervezete oly pontosan van kidolgozva, hogy az eredményen kételkedni sem lehet, az összes sorsjegyeket már is egy szindikátus vásárolta meg. A sorsjegy darabja 20 frankba kerül s kis füzetből áll, husz kiállítási belépti-jegygyel, s minden néven nevezendő kedvezményvel, u. m. olcsó utazással, szállással stb. A sorsjegyek száma 3,250.000-re rug.

Irodalom.

Fülöp Árpád, főgymn. tanár Ungváron egy kiválóan becses munkára hirdet előfizetést. A mű czime: „**A Megváltó**”; hat jelenetre terjedő drámai költemény, melynek czélja hogy a régmúlt időben, sőt Oberammergau-ban a jelenben is divó passió-játékoknak megfelelő, igazán költői s e mellett mélyen vallásos tárgyat adjon magyar nyelven is. Az Ungváron megfordultak már ismerik a műnek egyes részleteit s arról a legmelegebben nyilatkoznak. Mint most nekünk Ungvárról írják, az ottani kath. kör már intézkedett, hogy a darab a jövő husvét táján előadassék s az előadás évenként ismétlődjék minél megfelelőbb kivitelben. A mű ára 1 frt, mely a szerzőhöz legkésőbb június 5-éig beküldendő. A mű bolti ára drágább lesz.

— **A keresztény családayak könyvét**, mely Dupanloup orléansi püspöknek a ker. nő méltóságáról és kötelességeiről értekező 30 szent beszédét foglalja magában és kiterjed a női hivatás minden ágára, ajánljuk a főtiszt. papság és a ker. családok szives figyelmébe. A világban élő keresztény nőnek e múnél hasznosabb és szükségeinek megfelelőbb olvasmányt alig ajánlhatnánk. A csinos kiállítású, 25 ivre terjedő mű ára füzve és bérmentesen szállítva 1 frt 20 kr. (vel 4 sacra.) — Megrendelhető Szatmáron a kiadónál, A i b e n Matyas gymn. nyug. igazgatónál.

Tisztelettel értesitem a ft. lelkeskedő papságot, hogy „**Esketési beszédek**” czimű sz. beszéd gyűjteményem megjelent. A mű, mely 100 sz. beszédet tartalmaz s a leghirnevesebb francia és német szónokok beszédei után van átdolgozva, négy részre oszlik: hit- és erkölestani, szertartástani, rövid intelmi s tulajdonképeni alkalmi beszédekre. Függetlenül aranyenyegzői beszédek vannak csatolva. A csinos kiállítású, 29 nagy nyolezadrétű ivre terjedő mű ára füzve és az árat előzetesen beküldőknek — bérmentesen szállítva 2 frt. (vel 6 sacra.) Angol vászonba díszesen bekötött példányok is kaphatók. A megrendelések alulírottához, vagy a „Pázmány-sajtó”-ba intézendők. Szatmár, 1897. április hó. Dr. Irinyi Tamás theologiai tanár,

— **Dr. Steinberger** Fer.-nek Vallás és hazafiság cz. munkáját, mely a jeles írónak és tanférfinak az ezredév alkalmából elmondott eszmékben gazdag beszédeit foglalja magában, ajánljuk olvasóink különös figyelmébe. A füzet ára 30 kr.; a befolyó tiszta jövedelem a fitanító-képzőintézetben felállítandó sz. Imre szobor javára fog fordíttatni. Kapható a szerzőnél.

Szerkesztői üzenetek.

Gy. L. Gilvác. A Szatmár — fohérgyarmati vasut most felállított építési irodája Szatmáron Széchenyi-utca 14 sz. a. van.

Karlszbadi férfi czipő raktár.

GUTTMAN IGNÁTZ

CZIPŐ RAKTÁRA A „PÁRISI CZIPŐ”-HÖZ.
Deák-tér, a Kereskedelmi és iparbank palotájában, a főtőzsde szomszédságában.

A nagyérdemű vevő közönség tudomására hozom, hogy a tavaszi és nyári idényre gazdag választéku legujabb divatu

férfi-, női- és gyermek lábbelik

megérkeztek, melyeket csakis elsőrendű anyagokból bécsi és külföldi világhírű gyárakból szereztem be és a t. vevő közönségnek jutányos árban szolgálom.

Nem mulaszthatom el a n. é. közönségnek azon értesítést adni, hogy az eddig üzletemben elért nagy forgalom folytán elhatároztam, hogy üzletemben egy egész külön osztályba beosztva (nem csak hogy olcsó) de erős, tartós és csinos lábbelit a t. vevő közönségnek

bámulatolcsó árakban

bocsátom rendelkezésére és pedig a következő **szabott árakban:**

férfi czugos czipő, bőr	2 frt 25 kr.
női czugos czipő, bőr	2 frt 20 kr.
leányka czugos bőrczipő vagy bergsteigeres	1 frt 75 kr.
gyermek czugos bőr vagy bergsteigeres czipő	1 frt 35 kr.
női kivágott köröm bőr czipő	1 frt 40 kr.

ugy színién minden megkivántató lábbelikben, ugy, hogy Szatmáron minden verseny „ki van zárva”, miről a t. vevő közönség üzletem alapítása óta bizonyítékot szerzett.

Tisztelettel

Guttman Ignätz.

Karlszbadi férfi czipő raktár.

Saját készítményü fehérnemüim az ezredéves orszagos kiállításon éremmel kitüntetve.

A tavaszi idény alkalmából van szerencsém Szatmár város és vidéke n. é. közönségének szives tudomására adni, hogy a legujabb divatu **női ruha kelmék** s a hozzá megfelelő **diszitések** nagy választékban érkeztek raktáromra; ugyszinte állandó nagy választék van a valódi szepességi lenvásznak és damaszt asztal és ágyne-müekből, valamint

kész fehérnemüek

minden kivitelben ugy hölgyek, mint urak részére, s kelengyékhez készhímett ágygarniturák szinte nagy választékban vannak.

Továbbá férfi kalapok, keztyük, nap és eső ernyők, függönyök, ágy és asztal terítők és szőnyegek.

Teljes menyasszonyi kelengyék a legrövidebb idő alatt elkészíttetnek.

Nagybecsü pártfogásukat kérve vagyok

kész szolgálattal

PÁSKUJ IMRE.

Vidékre mint ákat és árjegyzéket bérmentve szivesen küldök.

Mindennemű női czipő különlegességek.

Legujabb divatu szines czipőkben nagy raktár.

Hirdetés.

Van szerenésém a n. é. közön-
ség b. tudomására hozni, miszerint

közvetítő és elhelyező

INTÉZETEMET

Deák-tér 6. sz. alá helyeztem
át az **André**-féle házba.

Bécses pártfogását kérve mara-
dok tisztelettel

Jungsz Árpádné,
szül. Kocsis Zsuzsánna.

Nyilatkozat.

Alólirott meggyőződven arról,
hogyan

J. B. PURGER cég

Grödenben (Tiro)

valóban művészi kivitelű, gáncs-
talanul kifogástalan és arány-
lag mégis olcsó árban készít
szobrokat: a nevezett általáno-
san hírneves céget a legtisztább
lelkiismerettel ajánlom a főtisz-
telendő papság figyelmébe.

Tisza-Ujlak, 1897. ápril 3-án.

dr. Buza Sándor,
rk. plebános.

PÁZMÁNY-SAJTÓ

S Z A T M Á R

Deák-tér 29. szám.

Vállalkozik minden könyvnyomdai
munkának u. m. tudományos és szép-
irodalmi könyveknek, folyóiratoknak,
árjegyzékeknek, falragaszoknak, körle-
veleknek, számláknak, bál- és lakadalmi
meghívóknak, eljegyzési kártyáknak,
levélpapírok-, borítékok, valamint név-
jegyeknek gyors, csinos és hibátlan
elkészítésére a legjutányosabb árak
mellett.

Szatmárt, 1897. április hó
tisztelettel

az igazgatóság.

Olesó ár!

Kiállítási éremmel

kitüntetve

BOTOS GYULA

katonai, papi- és polgári szabó
uri divat üzlete Szatmár.

jó és szép

munkaért.

Kiállítási éremmel kitüntetve

Van szerenésém a n. é. közön-
ség szives tudomására
hozni, hogy a közelgő tavaszi idény alkalmából, a legjobb
divatu valódi angol, brünni és gráci szövetekkel dusan be-
rendeztem üzletemet; ugyszinte

papi öltönyök és reverendaszövetekkel.

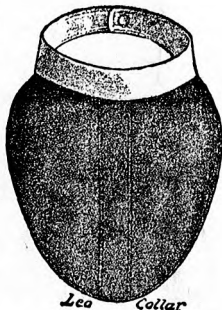
Áruimat a legfinomabb és legszebb kivitelben
szerezve be azon kellemes helyzetben vagyok, hogy
öltönyöket a legújabb divat szerint 18 frttól feljebb saját
műhelyemben és felügyeletem alatt készíttethetek.

Továbbá nagy választékot tartok férfi kalapok és
fehérneműekben, nyakkendőknél és mindennemű uridivat
cikkekben stb.

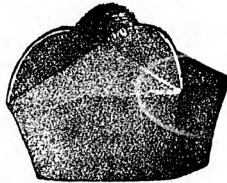
Kész szolgálattal.

Botos Gyula.

Szolid kiszolgálás!

Lea Collar

Ruházati műterem a ft. papság részére a „vörös kereszt”-hez
Kitüntetve: Bécs, Páris, London, Madrid, Brüssel, Boulogne,
Tunis, St.-Gilet stb.

SKARDA VILMOS

V., Wälgasse 1. BÉCS IV. Favoritenstrasse 28

Ajánl az 1897-ik

tavaszi és nyári idényre

papi-, rend- és világi ruhákat;

ugymint: havelokok, felöltők, papi kabátok,
egész öltözetek stb.

Szertartási ruhák,

santonok, cimádák, reverendák, talarok stb.

szigoruan egyházi előírás szerint.

Biretumok, kollárék,

chemisettek, házi és utisapkák, kapuciumok,
cingulusok nagy választékban. Valamennyi
készítmény a legjobb anyagból, tartós és
diszes kivitelben.

Szövetek méterszáma

is eladatnak.

Egyházi szerek

végleges megrendelés után olcsón szállíttatnak.

Árjegyzékek és szövetminták ingyen és bérmentve.

